
A Miskolci Törvényszék által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárások

Tuzáné Papp Szilvia*

Az előzetes döntéshozatali eljárás lehetővé teszi a tagállami bíróság számára, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita keretében az uniós jog értelmezése vagy valamely uniós jogi aktus érvényessége kapcsán kérdést terjesszenek a Bíróság elé. Az előzetes döntéshozatali eljárások indításának gyakorisága számos tényezőtől függő egyedi bírói mérlegelés eredménye, amit igazgatási eszközzel befolyásolni semmilyen módon nem lehet. A tanulmány célja áttekintést adni az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásáról, különös tekintettel a Miskolci Törvényszék által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásokra.

Kulcsszavak: Európai Bíróság, előzetes döntéshozatali eljárás, Miskolci Törvényszék

Preliminary ruling proceedings initiated by the Miskolc Regional Court

The preliminary ruling procedure allows courts in Member States to refer questions to the Court of Justice concerning the interpretation of EU law or the validity of an EU legal act in the context of a legal dispute before them. The frequency with which preliminary ruling proceedings are initiated is the result of individual judicial discretion, which depends on a number of factors and cannot be influenced in any way by administrative means. The aim of this study is to provide an overview of the preliminary ruling procedure of the European Court of Justice, with particular regard to preliminary ruling procedures initiated by the Miskolc Regional Court.

Keywords: European Court of Justice, references for a preliminary ruling, Miskolc Regional Courts

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2025.2.22>

1. Bevezetés

Magyarország a 2003 április 16-án Athénban aláírt és 2004. május 1. napján hatályba lépett csatlakozási szerződéssel az Európai Unió tagjává vált.¹ A csatlakozást megelőzően a jogharmonizációs folyamatok már megkezdődtek annak érdekében, hogy Magyarország teljesíteni tudja az ún. koppenhágai kritériumokat. Az 1994. évi I. törvénnyel kihirdetett Európai Megállapodás (társulási megállapodás) értelmében ugyanis a gazdasági integráció egyik alapfeltétele a közösségi joghoz

* Elnök, Miskolci Törvényszék.

¹ Kecskés László: A csatlakozási szerződés aláírása Athénban 2003. április 16-án (EJ, 2003/3., 41-42.old.)
<https://szakikadatbazis.hu/doc/4740410> Letöltve: 2024.07.07.

való jogközelítés volt.² Amikor Magyarország 2024. július 1. napjával ismét átvette az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét, még inkább előtérbe került annak a kérdése, hogy a magyar igazságszolgáltatásra, a magyar bíróságokra nézve mit is jelent az, hogy hazánk az Európai Unió tagja, milyen lehetőségei, milyen kötelezettségei vannak a magyar bírónak az uniós jog alkalmazása és értelmezése során. Ezekre a kérdésekre jelen tanulmányban mindenekelőtt a civilizisztikai ügyszakot érintően előterjesztett előzetes döntéshozatali eljárás, mint jogi eszköz tükrében keresem a választ.

2. Az európai integráció folyamata – „Egyesülve a sokféleségben”

Az európai integráció nem teljesen újkeletű gondolat a kontinensünkön, de tény, hogy a XX. század közepén bekövetkező társadalmi, gazdasági változások ismét felerősítették azt. Az első világháborút követően megfogalmazott javaslatok, a második világháború pusztítása, a francia-német konfliktus, az abból levont következtetések teremtettek alapot egy olyan Európa létrehozására, amelynek célja a békés egymás mellett élés és gazdasági együttműködés volt. A második világháború után a kettészakadó Európa nyugati felében az országok hamar felismerték azt, hogy az európai államok csak egy gazdasági, politikai egységben tudják felvenni a versenyt a kialakult kétpólusú világrendben.³

Ezen tanulmány kevés ahhoz, hogy részletesen bemutatást nyerjen az Európai Unió létrejöttének története. Jogi tanulmányainkból ismertek azonban azok a szerződések, melyekkel a vámuniót és a közös piacot megteremtették. Ugyanakkor a teljes folyamat bemutatása nélkül is fontos kiemelni, hogy hazánk, mint az 1980-as évek végén, a 90-es évek elején a közép-és kelet európai államokban végbemenő társadalmi, gazdasági és politikai változások eredményeként újjászülető világrendben, a szovjet befolyás alól felszabaduló államok többsége, a kilencvenes évek közepére jelezni tudta a belépési szándékát az Unióba.

Magyarországon ennek az egyik állomása volt, hogy az 1994. évi I. törvénnyel kihirdetésre került hazánk és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás. Magyarország ezzel azt a határozott szándékát fejezte ki, hogy „teljes mértékben része kíván lenni az új Európa politikai, gazdasági és biztonsági rendszerének.”⁴

A csatlakozás előtt megindult jogharmonizációs folyamatok során Magyarországnak teljesítenie kellett azt a feltételrendszert, azokat a kritériumokat, amelyek ahhoz voltak szükségesek, hogy mint csatlakozási kérelmet benyújtó, majd tagjelölti állam az Európai Unió teljes jogú tagjává váljon.

Az Európai Tanács 1993-as koppenhágai ülésén elfogadott, majd az 1995-ös madridi ülésén megerősített kritériumok a következők voltak:

² 1994. évi I. törvény a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről, 67. cikk

³ Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Kiadó Kft, Budapest 2007. 25-26. oldal

⁴ 1994. évi I. törvény preambuluma

- a demokráciát, a jogállam és az emberi jogok érvényesülését garantáló intézmények stabilitása, a kisebbségi jogok tiszteletben tartása és védelme;
- működő piacgazdaság és képesség az Unión belüli versenyviszonyokkal és piaci erőkkel való megbirkózásra;
- a tagsággal járó kötelezettségek teljesítésére – és ennek részeként az uniós jogot képező szabályok, standardok és szakpolitikák (a közösségi vívmányok) hatékony végrehajtására – való képesség, valamint a politikai, gazdasági és monetáris unió célkitűzéseinek vállalása.⁵

Mindemellett a bővítés kihívás elé állította a Közösséget is, mivel a tömeges csatlakozás pénzügyi, intézményi átalakítást is indokoltta tett. Ezen folyamatok eredménye volt az Amszterdami Szerződés (1999.), a Nizzai Szerződés (2000.), és az ún. Agenda 2000 költségvetési és reformcsomag.

A csatlakozási feltételeket teljesíteni tudó 10 tagjelölt állammal a több évig tartó csatlakozási tárgyalások 2002. december 13-án lezárultak Koppenhágában. Az Európai Parlament 2003. április 9-én jelentős többséggel megszavazta a 10 új tagállam csatlakozását támogató határozatát. Magyarországon az Alkotmány módosítását követően az állampolgárok 2003. április 12-én tartott ügyszavazáson ugyancsak az Európai Unió mellett döntöttek. Ezt követően 2003. április 16-án többek között a magyar küldöttség aláírta a csatlakozási szerződést Athénban.⁶

Magyarország a NATO tagság 1999-es vállalását követően, az Európai Unió ötödik bővítési folyamata⁷ keretében lezajlott csatlakozásával is kifejezte azt a szándékát, hogy az új Európához kíván csatlakozni.

3. Az Európai Unió Bírósága

A közösségi jog megszületésével egy, a nemzeti jogrendektől független jogrend jött létre. Valamennyi jogrendszernek, így a közösségi jognak is szüksége van hatékony bírói védelemre, a közösségi jog alkalmazása és betartása érdekében. Ezt a luxemburgi székhelyű Európai Unió Bírósága, mint a közösségek bírói szerve szolgáltatja elsődlegesen.⁸

Az Európai Szén-és Acélközösségről szóló szerződés 1952. július 23-án lépett hatályba.⁹ Az alapító tagállamok a vitás jogi kérdések megoldására már akkor létrehozták a Montánunio Bíróságát, amely a Római Szerződés aláírása, majd annak 1958. január 1-jén történő hatályba lépése után az Európai Közösség Bírósága lett.

⁵ Az EUR-Lex.eu weboldal cikke - Csatlakozási kritériumok (koppenhágai kritériumok) - <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/glossary/accession-criteria-copenhagen-criteria.html> - Letöltve: 2024.07.07.

⁶ Prof. Dr. Kecskés L.: i.m. (EJ, 2003/3., 41-42.old.)

⁷ A european-union.europa.eu weboldal cikke - Az EU bővítése - https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-enlargement_hu - Letöltve: 2024.07.07.

⁸ A témához lásd egyebek mellett Angyal Zoltán: *Az Európai Unió Bírósága*, In: EU-jog (szerk.: Osztvics András), ORAC Kiadó, Budapest, 2021, 147-168.o.

⁹ Az europarl.europa.eu weboldal cikke - Az első szerződések - <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/1/az-első-szerzodesek> - Letöltve: 2024.07.14.

Ezt követően a Lisszaboni Szerződés 2009. december 1-jei hatályba lépésével az Európai Közösségek Bírósága elnevezés Európai Unió Bíróságára módosult és ez a hivatalos megnevezés napjainkban is.

Az Európai Unió Bíróságára vonatkozó szabályokat az EUMSZ 251-281. cikke, valamint az Európai Unióról szóló szerződés 19. cikke tartalmazza. Az Európai Unió Bírósága a megalakulását követően számos intézményi átalakuláson ment keresztül, amelyet egyrészt a tagállamok számának emelkedése, illetve a hatáskörök alakulása befolyásolt. Jelenleg a Bíróságból, a Törvényszékből és különös hatáskörű törvényszékekből áll.¹⁰

A Bíróságot 27 bíró és 11 főtanácsnok alkotja, akiket egyaránt a tagállamok kormányai neveznek ki közös megegyezéssel, a megbízatásuk hat évre szól és újraválaszthatók. A főtanácsnokok a Bíróság munkáját segítik.¹¹

A Bíróság vagy teljes ülésben, vagy (tizenöt bíróból álló) nagytanácsban, vagy öt- illetve háromtagú tanácsban jár el.¹² Az első magyar, az uniós jog alkalmazásának csatlakozással összefüggő joghatásait firtató¹³ előzetes döntéshozatal iránti, a Szombathelyi Városi Bíróság bírāja által előterjesztett kérelmet (Ynos-ügy C-302/04.), annak komplexitására figyelemmel a Bíróság nagytanácsban bírálta el.¹⁴

Az Európai Unióról szóló szerződés 19. cikk (3) bekezdése szerint az Európai Unió Bírósága a Szerződésekkel összhangban

- a) dönt a tagállamok vagy az intézmények valamelyike, illetve valamely természetes vagy jogi személy által hozzá benyújtott keresetekkel elé terjesztett ügyekben;
- b) a nemzeti bíróságok kérelmére előzetes döntést hoz az uniós jog értelmezésére vagy az intézmények által elfogadott jogi aktusok érvényességére vonatkozó kérdésekről;
- c) dönt a Szerződésekben meghatározott egyéb esetekben.¹⁵

A Bíróság b) pont szerinti feladatának az eszköze az előzetes döntéshozatali eljárás.

Ezen túlmenően persze további keresettípusokat is lehet benyújtani a Bírósághoz, így a tagállami kötelezettségszegés megállapítására irányuló keresetet, a megsemmisítés iránti keresetet, az intézményi mulasztás megállapítása iránti keresetet, valamint fellebbezést.¹⁶

¹⁰ Az Európai Unió Hivatalos Lapja C 326 - Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. 19. cikk (1) bekezdés - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2012:326:FULL> - Letöltve: 2024.07.14.

¹¹ A curia.europa.eu weboldal cikke – Bíróság - https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/hu/ Letöltve: 2024.07.07.

¹² U.o.

¹³ Az Európai Unió Jogának alkalmazása: az előzetes döntéshozatali eljárások kezdeményezésének tapasztalatai elnevezésű joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye, 2013. 32. oldal

¹⁴ Szabó Péter: Az Ynos Kft.-ügyben hozott luxemburgi bírósági ítélet előzményei és utóélete - az előterjesztő magyar bíró szemével (EJ, 2006/5., 31-36. o.) Letöltve: 2024.07.08.

¹⁵ Az eur-lex.europa.eu weboldal cikke – Az Európai Unió Hivatalos Lapja C 326 - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=OJ:C:2012:326:TOC> Letöltve: 2024.07.09.

¹⁶ A curia.europa.eu weboldal cikke – Bíróság - https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/hu/ Letöltve: 2024.07.07.

Az egyszerűsített eljárás, a gyorsított eljárás, a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás, valamint az ideiglenes intézkedés, mint különleges eljárás jelenik meg a Bíróság működésében.¹⁷

A Bíróság számos, az európai jogi tanulmányokból ismert jogeseten keresztül formálta a közösségi, az uniós jogot, amelyeket előzetes döntéshozatali eljárás keretében fogalmazott meg. Így például többek között a közösségi jog elsőbbségének elvét (Costa kontra ENEL ügy, Simmenthal ügy)¹⁸, vagy a közvetlen hatály elvét (Van Gend & Loss ügy)¹⁹ is ennek az eljárásnak a keretében mondta ki.

A jelenleg hatályos EUMSZ 267. cikke az alábbiak szerint határozza meg az előzetes döntéshozatali eljárás lényegét:

„Az Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben:

- a) a Szerződése értelmezése;
- b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése.”²⁰

Az előzetes döntéshozatali eljárás lényege, célja tehát az, hogy a közösségi jogot minden tagállam egységesen értelmezze és alkalmazza. Amennyiben a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban a tagállami jog és az alkalmazandó uniós jog összeütközik, és ennek alapján az uniós jog értelmezése merül fel, az adott tagállam bírósága az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezhet. Kötelező előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményeznie a tagállami bíróságnak, amennyiben a határozatai ellen a nemzeti jog alapján jogorvoslati lehetőség nincs.²¹

A hazai jogban a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 130.§-a rendelkezik az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezéséről, míg ehhez kapcsolódóan a 126.§ (1) bekezdés a) pontja az ezen eljáráshoz kapcsolódó felfüggesztést határozza meg. Az eljárás kapcsán felmerülő ügyviteli szabályokról pedig a bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról szóló 17/2014. (XII. 30.) OBH utasítás 126-127.§-a rendelkezik.

Bíróként nemcsak a hazai, hanem az uniós jogot is alkalmazni kell az eljárások során. Az egységes jogértelmezés biztosítása a nemzeti jogban egyrészt a bíróságok hierarchizált rendszere, másrészt a Kúria iránymutató döntéseinek alkalmazása. Annak ellenére azonban, hogy a közösségi jog a nemzeti jogrendektől független – kvázi azok feletti jogrend, melyhez való jogközelítést a tagállamok mind vállalták –

¹⁷ Ehhez lásd Angyal Zoltán: *A gyorsított eljárás és a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás az ítélkezési gyakorlatban*, Miskolci Jogi Szemle, 2024. 3. szám, 40-60.o.

¹⁸ Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról* HVG Orac Kiadó Kft., Budapest, 2007. 233. oldal

¹⁹ Horváth Z.: i.m. 234. oldal

²⁰ Az Európai Unió Hivatalos Lapja C 202 - Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. 267. cikk - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL> Letöltve: 2024.07.06.

²¹ A jogiforum.hu weboldal cikke – Uniós jog a nemzeti bíróságok előtt – Amit az előzetes döntéshozatali eljárásról tudni érdemes! - Szerző: Papp-Nagy Zsolt - <https://www.jogiforum.hu/hir/2020/01/09/unios-jog-a-nemzeti-birosagok-elott-amit-az-elozetes-donteshozatali-eljarasrol-tudni-erdemes/> - Letöltve: 2024.07.06.

nem jelenthető ki az, hogy az Európai Unió Bírósága felette állna a hierarchiában a legfelsőbb magyar bírói fórumnak. +A többszintű bírósági rendszerben való gondolkodás a közösségi jog területén kizárt, mivel az Európai Unió felépítése nem feleltethető meg egy állam berendezkedésének. Az inkább az állami felségjogok korlátozott átruházásával alapított független államok szövetségének felel meg, ahol a tagállamokhoz hasonló többszintű bírósági rendszer kialakítása nem jöhet szóba.²²

Ebből adódóan az előzetes döntéshozatal együttműködést biztosít az Európai Unió Bírósága és a nemzeti bíróságok között, de eredményeként nem lesz az Európai Unió Bírósága a legfőbb kasszációs vagy revíziós fórum és nem teremt aláfölérendeltségi viszonyt a nemzeti bíróságok és az Európai Unió Bíróságai között.²³

A Bíróság kizárólag a hozzá intézett jogkérdés megválaszolására szorítkozik, ami alapján változatlanul a tagállam bíróságának kell a jogvitát érdemben eldöntenie.

Az előzetes döntéshozatali eljárás egyik fontos eredménye az egyének jogvédelmének a javítása is. Ezen azt kell érteni, hogy egy tagállami bíróság előtt folyó perben mindig egyéni jogsérelem orvoslása zajlik. Előállhat olyan helyzet, hogy egy adott nemzeti jogszabály ellentétesnek tűnik a közösségi jog szabályával, ilyenkor élhet a bíró az előzetes döntéshozatal eszközével. Azáltal, hogy az Európai Bíróság dönt a hozzá intézett kérdésben, hozzájárul ahhoz, hogy a jogvitában nyújtott egyéni bírói jogvédelem a közösségi jog szempontjából is egységesen valósuljon meg, ezáltal javuljon, erősödjön.²⁴

Az Európai Unió Bírósága számos anyaggal segíti a nemzeti bíróságokat abban, hogy miként és hogyan kell a Bírósághoz fordulni. Ajánlásaiban (2019/C 380/01) megfogalmazza a Bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás alapvető jellemzőit, a nemzeti bíróságok által a Bíróság eljárásának kezdeményezése előtt figyelembe veendő körülményeket, továbbá gyakorlati útmutatót nyújt a nemzeti bíróságok részére az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek formájára és tartalmára nézve.²⁵

A magyar bíróságok által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek eredményeként hozott ítéletek közül több az uniós jog fejlődését is elősegítette, különösen a fogyasztóvédelem, a magánjog, a letelepedés szabadsága, a versenyjog területén. Ezeknek az ítéleteknek a jelentőségét fokozta az is, hogy azok több esetben kollégiumi véleményt [1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös vélemény], jogegységi határozatot, avagy nemzeti jogalkotást eredményeztek (2009. évi LXVIII. törvény).

4. Az előzetes döntéshozatali eljárások a számok tükrében

A bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 119.§ k) pontja szerint a bírósági vezető évente egyszer

²² Osztvics András: Az előzetes döntéshozatali eljárás legfontosabb elméleti és gyakorlati kérdései, Budapest, KJK-KERSZÖV 2005. 52. oldal

²³ U.o.

²⁴ Osztvics A.: i.m. 53. oldal

²⁵ Az Európai Unió Hivatalos Lapja - Ajánlások a nemzeti bíróságok figyelmébe az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésére vonatkozóan (2019/C 380/01), 2019.11.08. 1. oldal

tájékoztatja az OBH elnökét, valamint az összbírói értekezletet és a bíróság más dolgozóit

- ka) a bíróság működéséről, ügyforgalmi és gazdálkodási helyzetéről,
- kb) a bíróság hatékony és időszerű működtetése érdekében a következő naptári évre kitűzött célokról és azok megvalósítását szolgáló igazgatási intézkedésekről,
- kc) a pályázatához csatolt pályaművében szereplő – az adott időszakra vonatkozó – tervek megvalósulásáról,
- kd) a megelőző naptári évben a kitűzött célok és intézkedések végrehajtásáról és eredményéről.

Nincs ez másként az Európai Unió Bírósága esetében sem. A Bíróság évente közzéteszi az elmúlt év legfontosabb statisztikai tendenciáit, mennyi ügy érkezett a Bíróságra, mennyi ügyet fejezett be, és mennyi ügy maradt folyamatban a Bíróságon december 31-én. Továbbá számot ad arról is, hogy mi volt a kereset tárgya, az egyes tagállamok mennyi keresetet terjesztettek elő.

A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja által 2014. évben „Az Európai Unió jogának alkalmazása: az előzetes döntéshozatali eljárások kezdeményezésének tapasztalatai” címmel kiadott összefoglaló véleményben írtak szerint az, hogy egy nemzeti tagállam mennyire aktív az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztése kapcsán, az számos tényezőtől függ. A számok alakulásában többek között szerepet játszik a tagállam nagysága, az igazságszolgáltatási rendszere, a jogi kultúra, továbbá az is, hogy a „bírói kar mennyire alkalmazza otthonosan az uniós jogot, egyáltalán milyen szintűek a bírák uniós jogi ismeretei, illetve milyen mértékben nyitottak az uniós jog iránt.”²⁶

1952-2023. közötti években az Európai Unió Bíróságához 26 475 db kérelem érkezett, amelyből 13 546 db előzetes döntéshozatal iránti kérelem volt.²⁷ Magyarország bíróságai a 2004. évi csatlakozásra figyelemmel 2023. december 31-ig bezárólag összesen 280 kérelmet terjesztettek elő.²⁸ Az elmúlt öt évet nézve 2019. évben 20 db, 2020. évben 18 db, 2021. évben 17 db, 2022. évben 20 db, míg 2023. évben 18 db kérelem érkezett az Európai Unió Bíróságához hazánk nemzeti bíróságaitól.²⁹

A Bíróság által kiadott éves jelentés szerint a 280 kérelemből 43-at a Kúria, 8-at a Fővárosi Ítéltábla, 5-öt a Szegedi Ítéltábla, míg 224-et egyéb bíróság terjesztett elő.³⁰

A tagállamok nemzeti bíróságai az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyát illetően 2023. évben számos jogterületet érintettek. A leggyakoribb kereseti kérelemmel érintett területek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén

²⁶ Az Európai Unió Jogának alkalmazása: az előzetes döntéshozatali eljárások kezdeményezésének tapasztalatai elnevezésű joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye, 2013. 25. oldal

²⁷ A curia.europa.eu weboldalon megjelent - Éves jelentés 2023 - A Bíróság igazságügyi statisztikái - 30. oldal
-https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2024-06/hu_ra_2023_cour_statistiques_web_30052024.pdf Letöltve: 2024.07.06.

²⁸ U.o. 32. oldal

²⁹ U.o. 11. oldal

³⁰ U.o. 34. oldal

alapuló térség (82 db), az adózás (53 db), a fogyasztóvédelem (52 db), a szállítás (40), a jogszabályok közelítése (39) voltak.³¹

A Bíróság számot adott arról is, hogy mennyi ügyet – többek között előzetes döntéshozatal iránti kérelmet - fejezett be adott évben. 2023. évben 532 kérelmet bírált el, amely az összes befejezés 67,94%-át teszi ki.³²

5. A Miskolci Törvényszék által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárások

Az előzetes döntéshozatali eljárás lehetővé teszi a tagállami bíróság számára, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita keretében az uniós jog értelmezése vagy valamely uniós jogi aktus érvényessége kapcsán kérdést terjesszenek a Bíróság elé. Mint ahogy azt már említettem, a Bíróság nem dönti el a tagállami bíróság előtti jogvitát. A nemzeti bíróság feladata, hogy az ügyet a Bíróság határozata alapján bírálja el. E határozat azonban a tartalmilag hasonló kérdésben eljáró más nemzeti bíróságokat is köti. Számos jelentős uniós jogi elvet az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések alapján állapított meg a Bíróság.

Ilyen uniós jogi elv jelenik meg a Miskolci Törvényszéket is érintő két uniós ítéletben. Az egyik a tavalyi évben jelentős sajtóvisszhangot is kapott C-477/21. MÁV Start Zrt. ügyében 2023. március 2-án hozott ítélet, valamint a 2020. április 30-án a C-211/19., a Készenléti Rendőrség ügyében hozott ítélet.

Mindkét ítélet jelentősége a munkajog területén mutatkozik meg, figyelemmel arra, hogy a munkavállalók széles körét érintő munkaidő, pihenőidő alkalmazására keresi a válaszokat.

A munkaidő és a pihenőidő meghatározása az Európai Unió tagállamaiban nem egységes, és a még a magyar jogi szabályozás sem egyforma az egyes munkajogi viszonyok esetében. Az eltérő jogi szabályozás, vagy éppen a szabályozás hiánya azt vonja maga után, hogy a munkáltató és a munkavállaló között vita keletkezhet abban a kérdésben, hogy a munkavállaló esetében alkalmazott munkarend munkaidőnek minősül-e, és ha igen, milyen díjazás jár érte.

Mindkét tárgyalandó jogeset alapjául a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2003/88/EK irányelve szolgál (a továbbiakban: Munkaidő Irányelv).

Ahogy az Európai Bizottság által a Munkaidő Irányelv kapcsán kiadott értelmező közlemény bevezető rendelkezésében olvasható, a Munkaidő Irányelv az Európai Unió vívmányainak kulcsfontosságú eleme, Európa szociális modelljének egyik sarkkövévé vált. Az Irányelv személyhez fűződő jogokat állapít meg az Unió minden munkavállalója számára és ezáltal konkrétan kifejezésre juttatja az Európai Unió Alapjogi Chartájának 31. cikkét, amely az „elsődleges uniós jog” részének ismeri el, hogy minden munkavállalónak joga van „az egészséget, biztonságot és méltóságot tiszteletben tartó munkafeltételekhez” és egyúttal „a munkaidő felső határának

³¹ U.o. 9. oldal

³² U.o. 13. oldal

korlátozásához, a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz.”³³

A Munkaidő Irányelv ezért megállapítja a munkaidő-szervezés biztonsági és egészségvédelmi minimumkövetelményeit a napi pihenőidő, a szünetek, a heti pihenőidő, a heti munkaidő felső határa, az éves szabadság, valamint az éjszakai munka, a váltott műszakban végzett munka és a munkaritmus bizonyos szempontjai tekintetében.³⁴

Az Európai Unió Bírósága előtt indult előzetes döntéshozatali eljárások kapcsán kiemelő, hogy időről időre visszatérő kérdéskör a munkavégzésre irányuló jogviszonyokban a munkaidő, pihenőidő tagállami és uniós szabályozása, valamint ezzel összefüggésben a Munkaidő Irányelv értelmezése. Jelentős számú, a gyakorlatot alakító ítélet született a témában, amelyekre többek között az alább vizsgált bírósági ítéletek is hivatkoznak (C-344/19.³⁵, C-55/18.³⁶, C-588/18.³⁷, C-147/17.³⁸ stb.). Találhatóan utalt a Bíróság a fejlődésére a C-344/19. számú ítélet 58. pontjában miszerint „A Bíróság ugyanis annak érdekében, hogy a munka és a pihenés fogalmait illetően szilárd értelmezési kereteket alakítson ki, az ügyelettel kapcsolatos ítéleteiben következetes fejlődési útvonalat járt be a munkavállalók által az adott helyzetben eltöltött idő egyik vagy másik fogalomba történő besorolása szempontjából.” De nézzük is, hogy miről van szó.

A C-477/21. számú ügyben³⁹ a MÁV Start Zrt. alkalmazásában álló mozdonyvezető (15. pont) a Miskolci Törvényszék előtt támadta a munkáltató azon döntését, hogy nem adja ki számára az őt megillető legalább tizenegy óra egybefüggő napi pihenőidőt, amennyiben e pihenőidőre a heti pihenőidőt vagy a szabadságot közvetlenül megelőzően vagy közvetlenül azt követően kerülne sor. Az alperes állítása szerint az ügyben alkalmazandó kollektív szerződés az irányelv által megkövetelt minimális – 24 órás – heti pihenőidőt jelentősen meghaladó – legalább 42 órás pihenőidőt ír elő, ezért a munkavállalót hátrány nem éri.

A munkavégzésre irányuló jogviszonyra a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (7-9. pont), valamint a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény (10-11.pont) rendelkezései voltak az irányadók.

A mozdonyvezető kizárólag Magyarországon végezte a munkáját (15. pont), a kollektív szerződés hatálya alatt állt (16. pont), havi munkaidőkeretben foglalkoztatták, amely nem heti pihenőnapokat, hanem a munkáltató által a heti referencia-időszak alapján biztosított heti pihenőidőt tartalmaz (16. pont).

A kollektív szerződésnek megfelelően a MÁV START két munkavégzési időszak között tizenkét órás lakóhelyi napi pihenőidőt biztosított a felperes részére, amelyhez kétszer harminc perc utazási normaidő társult (17. pont).

³³ A Bizottság közleménye – Értelmező közlemény a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvről C 109, 66. évfolyam, 2023. március 24. – Bevezetés

³⁴ U.o.

³⁵ A bíróság C-344/19. sz. ügyben 2021. március 9-én meghozott ítélete (ECLI:EU:C:2021:182)

³⁶ A bíróság C-55/18. sz. ügyben 2019. május 14-én meghozott ítélete (ECLI:EU:C:2019:402)

³⁷ A bíróság C-588/18. sz. ügyben 2020. június 4-én meghozott ítélete (ECLI:EU:C:2020:420)

³⁸ A bíróság C-147/17. sz. ügyben 2018. november 20-án meghozott ítélete (ECLI:EU:C:2018:926)

³⁹ A bíróság C-477/21. sz. ügyben 2023. március 2-án meghozott ítélete (ECLI:EU:C:2023:140)

Egyébiránt a MÁV START hetente egyszer legalább negyvennyolc óra egybefüggő heti pihenőidőt biztosított a számára. Amennyiben egy adott héten ilyen pihenőidő biztosítása nem volt lehetséges, a MÁV START legalább negyvenkét órás megszakítás nélküli pihenőidőt biztosított felperes részére úgy, hogy a havi munkaidőkeret átlagában legalább negyvennyolc óra heti pihenőidőben részesítette (18. pont).

Mindemellett, amikor e heti pihenőidőt felperes számára kiadták, valamint amikor szabadságot vett igénybe, sem napi pihenőidőt, sem utazási normaidőt nem biztosítottak részére (19. pont).

A kérdést előterjesztő bíróság kiemelte, hogy a Munkaidő Irányelv és az Mt-ből eredő felhatalmazások alapján a kollektív szerződés a munkavállalók számára kedvező módon eltér a pihenőidőre és a heti pihenőidőre vonatkozó szabályoktól (22. pont), a napi pihenőidő ugyanis tizenkét óra (23. pont).

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Munkaidő Irányelv 3. és 5. cikkének az Európai Unió Alapjogi Chartája 31. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben történő értelmezésére vonatkozott (1. pont).

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő bíróság öt kérdést tett fel. E kérdések érintették a napi és a heti pihenőidő egymáshoz való viszonyát, a napi pihenőidő kiadására vonatkozó szabályokat, a kiadás módját.

A Bíróság az ítéletében kifejtette, hogy a napi pihenőidő lehetővé teszi a munkavállaló részére, hogy a munkával töltött időt közvetlenül követő időszakra eltávolodhasson a munkakörnyezetétől (38. pont). A heti pihenőidő azt teszi lehetővé a munkavállaló számára, hogy minden hétnapos időszakon belül kipihenhesse magát (38. pont), vagyis biztosítani kell mindkét jog tényleges gyakorlását a munkavállaló számára (39. pont).

A Bíróság megállapította, hogy a napi pihenőidő nem képezi a heti pihenőidő részét, hanem ahhoz hozzáadódik (1). Továbbá amennyiben valamely nemzeti szabályozás harmincöt óra egybefüggő időtartamot meghaladó heti pihenőidőt ír elő, a munkavállaló számára ezen időtartamon felül a napi pihenőidőt is ki kell adni (2) még akkor is, ha a napi pihenőidő közvetlenül megelőzi a heti pihenőidőt. Végezetül kimondta a Bíróság, hogy amikor a munkavállaló számára heti pihenőidőt adnak ki, e munkavállaló jogosult arra is, hogy az említett heti pihenőidőt megelőzően napi pihenőidőben részesüljön (3).

Az előző jogesethez képest speciális a C-211/19. sz., a Készenléti Rendőrség ügyében⁴⁰ hozott bírósági döntés.⁴¹ A felperes hivatásos szolgálati jogviszonyban állt a Készenléti Rendőrségnél 2011. január 1. napjától. A felperes a Készenléti Rendőrség miskolci Határvadász Bevetési Csoportjába került beosztásra (13. pont). 2015. július 5. napjától 2017. április 25. napjáig készségben, a migrációs válsághelyzethez kapcsolódó határmenti feladatellátásban vett részt. Ezen időszak alatt a feladatellátásra nem az általános miskolci szolgálati helyén, hanem a déli határszakaszon, Csongrád megyében került sor (14. pont).

⁴⁰ A bíróság C-211/19. sz. ügyben 2020. április 30-án meghozott ítélete (ECLI:EU:C:2020:344)

⁴¹ A tényállás megállapítva a Kúria Jpe.II.60.020/2022/7. számú határozata és a C-211/19. sz. ítélete alapján

Az említett időszakban felperes munkáltatója a határ menti feladatellátás keretében egyrészt túlszolgálatot, másrészt a rendes szolgálatteljesítési időn felüli készenlétet rendelt el, és a felperesnek mindkettőt csapatszolgálat keretében kellett teljesítenie (15. pont).

Az alperes által elrendelt készenléti szolgálta idő alatt a felperes rendelkezésre állt és előjárója parancsát várta arra vonatkozóan, hogy milyen időpontban kell menetkész állapotba helyeznie magát és az államhatárnál kijelölt szolgálta helyen szolgálta teljesítenie. A felperes a két szolgálatteljesítés között a pihenő idejében sem távozhatott el a rendelkezésre állás helyül kijelölt szakközépiskolából.

Az említett munkáltató a készenléttel érintett időt pihenőidőként kezelte. A felperes ezzel szemben úgy vélte, hogy ebben az időszakban valójában a rendes napi szolgálta időn kívüli készenléti szolgálta teljesített, amelyet „munkaidőnek” kellett volna minősíteni, amely tekintetében nem készenléti pótlékban, hanem túlszolgálta díjban kellett volna részesülne (16.pont).

A jogviszonyra a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálta jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény, a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény, a Rendőrség szereiről és a Rendőrség szerveinek feladat-és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm.rendelet, valamint a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálta Szabályzata kiadásáról szóló 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítás rendelkezései voltak az irányadók (7-12. pont).

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1989. június 12-ei 89/391/EGK tanácsi irányelv 2. cikke (2) bekezdésének, valamint a Munkaidő Irányelv 1 cikk (3) bekezdésének és a 2. cikke 1. és 2. pontjának értelmezésére vonatkozott (1. pont).

A Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az együttesen vizsgálandó két kérdésével lényegét tekintve arra várt választ, hogy a Munkaidő Irányelv 1. cikkének (3) bekezdését helyesen úgy kell-e értelmezni, hogy ezen irányelv 2. cikkének 1. és 2. pontját alkalmazni kell a rendvédelmi szervek azon tagjaira is, akik valamely tagállam külső határain határőrizeti feladatokat látnak el harmadik országok állampolgárainak az említett határokon való beáramlása esetén (27. pont).

A felperes részére a munkáltató a készenléti idejére készenléti pótlékot fizetett, azonban a felperes erre az időre túlszolgálta díjazásra tartott igényt és a két összeg különbözete miatt indított pert.

A Bíróság döntése végül az volt, hogy a Munkaidő Irányelv 1.cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy igen, ezen irányelv 2. cikkének 1. és 2. pontját alkalmazni kell a rendvédelmi szervek azon tagjaira is, akik valamely tagállam külső határain határőrizeti feladatokat látnak el harmadik országok állampolgárainak az említett határokon való beáramlása esetén, kivéve ha a releváns körülmények összességére tekintettel az ellátott feladatok olyan kivételes események keretében teljesítetteknek bizonyulnak, amelyek súlyossága és mértéke az élet, az egészség, valamint a közösség biztonságának védelméhez nélkülözhetetlen intézkedések meghozatalát teszi szükségessé, és e feladatok megfelelő teljesítését veszélyeztetné az, ha az említett irányelv által előírt összes szabályt be kellene tartani. Ennek a vizsgálatában azonban már a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

Az elsőfokon eljáró Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 101.K.700.256/2021/7. számú ítéletében a kereseti kérelemben foglaltak szerint kötelezte az alperest az illetmény-különbözet megfizetésére, amely ítéletet a Kúria helyben hagyott. Ezt követően az alperes jogegységi panaszt (Jpe.II.60.020/2022/7.) terjesztett elő a Kúrián, amelyet a Kúria alaptalannak talált.

Magyarország csatlakozása óta 2023. december 31. napjáig 280 esetben indítottak előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a magyar bíróságok. 2024. évben ez a szám – a bíróságok központi intranetes felületére feltöltött kérelmek száma alapján – további tízzel növekedett. El lehet merengeni azon, hogy ez a szám megfelelő-e.

Amit elsődleges tényként figyelembe kell venni az az, hogy a nemzeti bíróságok munkáját a fent említett ajánlások mellett segíti, támogatja az Országos Bírósági Hivatal által működtetett Európai Jogi Szaktanácsadó Hálózat is. A bírák uniós joghoz való hozzáférése, az abban való jártasság és a Bírósághoz fordulás eljárásjogi segítségének rendszere tehát kiépített.

Ugyanakkor tény, hogy – bár az egységes jogalkalmazás és a jogbiztonság létkérdés, de – a peres feleknek nem mindig az az elsődleges célja, hogy pont az ő ügyükben szerezzenek be a bíróságok jogegységesítő iránymutatást. Nagyon kényes az egyensúly az előzetes döntéshozatal célja, és az egyéni emberi célok között, ahol elsődleges szempont a jogvita minél rövidebb időn belüli eldöntése.⁴²

Nem szabad elfeledkezni arról, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése mindössze annyit mond: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Vagyis az Alaptörvény által deklarált legfontosabb cél, amit minden bírónak szem előtt kell tartania, az a jogvita ésszerű időn belüli elbírálása, a hatályos anyagi és eljárásjogi szabályok alkalmazásával. Ennyi, és nem több. Még akkor sem, ha közösségi bíróként nemcsak a nemzeti jogot, de a közösségi jogot is alkalmazni kell.⁴³

Ebből a szempontból viszont fontos tény az is, hogy az Európai Unió Bíróságának 2023. évre vonatkozó éves jelentésében foglaltak szerint 2019. évben 15,5 hónap, 2020. évben 15,9 hónap, 2021. évben 16,7 hónap, 2022. évben 17,3 hónap, míg 2023. évben 16,8 hónap volt az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elbírálásának átlagos időtartama.⁴⁴

További gondolkodásra serkentő tény az is, hogy a jogalkotó az igazságszolgáltatási tevékenység hatékonyságának ösztönzése, a jogkeresők tisztességes és ésszerű határidőn belül befejeződő eljáráshoz fűződő jogának kiteljesítése céljából, valamint a bírósági polgári peres eljárások elhúzódásával

⁴² Osztovics András: Az előzetes döntéshozatali eljárás legfontosabb elméleti és gyakorlati kérdései, Budapest, KJK-KERSZÖV 2005., 54. oldal

⁴³ U.o.

⁴⁴ A curia.europa.eu weboldalon megjelent - Éves jelentés 2023 - A Bíróság igazságügyi statisztikái - 22. oldal
-https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2024-06/hu_ra_2023_cour_statistiques_web_30052024.pdf Letöltve: 2024.07.06.

szembeni hatékony jogorvoslat megteremtése érdekében a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről szóló 2021. évi XCIV. törvényt (továbbiakban: Pev.tv.) bocsátott ki.

Azt már csak érintőlegesen jelzem, hogy a Pev.tv. szerinti észszerű időtartam napjaiba a mai napig beleszámít az előzetes döntéshozatal céljából történő felfüggesztés időtartama is.

6. Összegzés

Ahogy a fenti jogesetekből is látható az Európai Unió Bírósága az előzetes döntéshozatali kérelmek kapcsán is sok jelentős ítélettel segíti az európai integráció erősödését. Az előzetes döntéshozatali eljárások indításának gyakorisága számos tényezőtől függő egyedi bírói mérlegelés eredménye, amit igazgatási eszközzel befolyásolni semmilyen módon nem lehet. Az a megfontolt döntés, hogy egy bírósághoz fordul-e vagy sem egy adott ügyben, az a bíróság függetlenség szervezeti része és mint ilyen minden vitatáson felül kell, hogy álljon.

Irodalomjegyzék

- Kecskés László: *A csatlakozási szerződés aláírása Athénban 2003. április 16-án* (EJ, 2003/3., 41-42.old.) <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/4740410> Letöltve: 2024.07.07.
- Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*, HVG-ORAC Kiadó Kft, Budapest 2007.
- Szabó Péter: *Az Ynos Kft.-ügyben hozott luxemburgi bírósági ítélet előzményei és utóélete - az előterjesztő magyar bíróság szemével* (EJ, 2006/5., 31-36. o.) Letöltve: 2024.07.08.
- Osztovics András: *Az előzetes döntéshozatali eljárás legfontosabb elméleti és gyakorlati kérdései*, Budapest, KJK-KERSZÖV 2005
- Angyal Zoltán: *A gyorsított eljárás és a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás az ítélkezési gyakorlatban*, Miskolci Jogi Szemle, 2024. 3. szám, 40-60.o. <https://doi.org/10.32980/MJSz.2024.3.40>
- Angyal Zoltán: *Az Európai Unió Bírósága*, In: EU-jog (szerk.: Osztovics András), ORAC Kiadó, Budapest, 2021, 147-168.o.